

REMEMBER HENRI COANDĂ

„Ce noroc ar avea omenirea, dacă ar exista multe nații care să-i fi adus - față de numărul de locuitori - atât cât i-a adus nația română, în ultimii 120 de ani”. „Omului de știință i se cere o muncă extraordinară pentru a CREA! Creația îi dă în schimb posibilitatea de a reuși. Dar acest lucru se poate face numai prin perseverență. Niciodată să nu uitați că a încerca nu este totul. Nu trebuie să lăsați niciodată la jumătatea drumului ceea ce ați început, ci trebuie să mergeți întotdeauna înainte, până la capăt!” (Henri Coandă)

Confesiunea inventatorului român despre zborul efectuat cu avionul său aeroreactiv, la 16 decembrie 1910, la Paris „Nu aveam intenția să zbor cu avionul în acea zi, ci doar să controlez aparatul cu reacție la sol. Motorul a mers bine în atelier. Dar când l-am montat pe avion, căldura de la cele două efuzoare, care se scurgea în spate de-a lungul carlingei, era prea puternică. În această situație, am montat două plăci simple la partea de sus și de jos a fiecărui efuzor, pentru a îndepărta căldura ce se degaja spre mine. Efuzoarele erau, bineînțeles, depărtate de fuzelajul de lemn, astfel încât să nu incendieze aparatul. Când m-am urcat în carlinga deschisă și am început rulajul avionului la sol, am constatat că ceva nu este în regulă. Jetul de reacție nu stătea în conducta de evacuare din azbest, ci ieșea și atingea părțile laterale ale fuzelajului.

Fiindu-mi teamă că avionul va lua foc, mi-am concentrat toată atenția asupra reglării motorului cu reacție și nu am observat că avionul prindea viteză. Apoi am privit afară. Zidurile Parisului erau chiar în fața mea. Nu mai aveam distanța necesară nici pentru a opri și nici pentru a mă întoarce, așa că am încercat să zbor peste ele. Am forțat aparatul să urce prea brusc și s-a angajat în limită de viteză. Aripa stângă s-a rupt, iar avionul meu s-a prăbușit la sol. Deoarece nu purtam centura de siguranță în carlinga deschisă, am fost aruncat în momentul prăbușirii. Mi-am revenit, simțindu-mă ca și cum s-ar fi zdruncinat totul în mine. Avionul meu cu reacție ardea la câțiva iarzi mai încolo”.

(Acest text a apărut în revista engleză "Flying" în martie 1967, pg. 66, în articolul "Mintea iscoditoare a lui Henri Coandă" - semnat de jurnalistul G. Harry Stine)

MĂRTURIE de suflet.... de la reporter la reporter

De-a lungul carierei de reporter, mărturisesc că mă documentam foarte serios pentru fiecare interviu, dorind să știu cât mai multe despre invitatul meu, despre realizările sale, despre personalitatea complexă a acestuia, ca să nu am cumva vreo surpriză! Și totuși, surprize au apărut! De la onomastica unor invitați: au venit la microfon nume precum: Enescu, Topârceanu... și acum, iată, Coandă!

Să vă explic: doctor Dan Mircea Enescu, managerul Spitalului pentru copii "Grigore Alexandrescu", specialist în chirurgie plastică reparatorie pentru copiii cu arsuri, mi-a mărturisit, la microfon, că ascultă muzică de Enescu, îi place creația acestuia, dar nu este nicidecum rudă cu el!

Dr. Florica Topârceanu este un om de știință remarcabil, biolog, cercetător la Institutul de Virusologie "Ștefan S. Nicolau", secretar științific al Comisiei Naționale pentru Cercetări Antarctice, care cunoaște poezia lui George Topârceanu, îl admiră pe poet, recită din versurile lui... dar nu e nicidecum rudă cu acesta!

De curând, l-am cunoscut pe scriitorul, poetul și colegul de breaslă, pe jurnalistul din Târgoviște, domnul George Coandă! Poate știe multe despre marele savant, dar rudă?

Ei bine, da!... îmi spune amuzat, stricându-mi șirul „nicidecum rudă”... și îmi propune, spre lămurire, un reportaj emoționant, despre o întâlnire cu savantul al cărui nume îl are.

I-am mulțumit și vă invit să citiți acest emoționant reportaj de suflet.

...Într-o zi cu ninsoare molcomă, mă înfățișez la casa din Bulevardul „Ana Ipătescu”, ridicată, în stil neoromânesc, de generalul Constantin Coandă, tatăl savantului, pe la sfârșitul veacului trecut,

amintind prin eleganța sa aristocrată de Bucureștii de odinioară. Aici mă întâmpină un secretar, cu chip indiferent, care mă expediază la Consiliul de Stat, ca să solicit „trecere liberă”, altfel nu se poate. Insist, îmi deconspir numele. Rămâne stană de piatră. Dau fuga la fostul palat regal, acolo își are sediul Consiliul, mi se cere buletinul de identitate și legitimația de ziarist și mi se spune să aștept. Ceea ce și fac, timpul trece, încep să-mi pierd răbdarea. În sfârșit, mi se înmânează un „bilet de voie”. Și o iau din nou la fugă înspre „Ana Ipătescu”.

Secretarul stană de piatră îmi spune că savantul suferă de o răceală, încă nu s-a trezit din somnul de după-amiază, și mă trimite să vizitez micul muzeu al invențiilor lui, amenajat într-o cameră în care se intră din hol. La loc central zăresc macheta primului avion cu reacție, care l-a uimit pe Gustave Eiffel la Salonul Aeronautic Internațional de la Paris din 1910. Mă las furat, copleșit de spiritul plurivalent de homo faber al savantului - sunt acolo invenții ale unui alt Leonardo da Vinci, însă unul valah - până în clipa când aud o tuse, urmată de o voce joasă și, imediat, secretarul mă introduce într-un dormitor în care, așezat într-un fotoliu și având genunchii acoperiți cu un pled, Henri Coandă mă primește afabil, învăluindu-mă cu o privire iscoditoare și ușor surâzătoare. Îi cere secretarului să-i aducă de pe hol un arbore genealogic frumos înrămat, pe care-l văzusem în momentul când intram în muzeu. E curios, ca și mine, de coincidența de nume și, din vorbă-n vorbă, ajunge la concluzia că, pe la obârșiile strămoșești de pe la începutul veacului XIX, suntem rude! Îl rog să-mi acorde un interviu, este încântat de idee, dar, se scuza, nu acum, ceva mai târziu și, deodată, mă întrebă dacă am vreun copil. Îi spun că, prin martie, aștept să fiu tată.

Stă o clipă pe gânduri, apoi îmi spune că s-ar bucura din tot sufletul să dau prenumele său copilului meu, dacă e să fie băiat. Rămân mut și emoționat. Îi promit, aproape solemn, și ne luăm rămas bun, savantul urmărindu-mă cu privirea aceea ușor surâzătoare.

Afară, ninsoarea cade blând, la ceas de seară, învăluind Bucureștii într-o mreață feerică și îmi simt sufletul inundat de o intensă bucurie. Dorința mi se împlinise. Prind aproape din mers trenul și sunt nerăbdător să ajung la Târgoviște cu vestea. În martie, la echinocțiu, se naște primul meu fiu. Îi dau, așa cum promisesem savantului, prenumele său. Și, nu știu de ce, am sentimentul că spiritul său îi va fi fiului meu o norocoasă ursită. Interviul a fost acordat, în cele din urmă, „prin corespondență”!

Mi l-a transmis printr-un colaborator - un lung „interviu de suflet” despre Târgoviște, străbătut de amintiri și nostalgii și pe care, din „motive” de spațiu, nu l-am putut publica, atunci, în întregime. L-am păstrat însă, îl recitesc din când în când și gândurile-sentimente ale ilustrului savant au, acum, o rezonanță de timp. Le retranscriu cu emoție, așezându-le pe canavaua unei idei-ax: viziunea sa istorică la Târgoviște. Iată-le:

„Mai întâi eu consider Târgoviștea, fost oraș de Scaun al Țării Românești, drept un oraș-panteon. În copilăria mea, ca unuia ce am avut privilegiul să am un tată care a fost un admirabil pedagog, nu pentru că era profesor la Școala de poduri și șosele (azi, Universitatea Politehnică din București - n.n.) și la Școala Militară de Artilerie, Geniu și Marină - dar pentru interesul pe care-l purta educației copiilor săi - am cunoscut, în același timp, o pregătire teoretică și una practică, aplicativă. Rezultatele au fost desăvârșite [...] Și pe aceste temeuri educative ne-a organizat excursii de cunoaștere a țării. Astfel se face că de copil, împreună cu fratele meu, Petre Coandă, de care eram apropiat ca vârstă, am vizitat Târgoviștea despre care, însoțindu-ne, tatăl nostru ne-a spus: «E orașul destinat să rămână un mare muzeu al istoriei neamului nostru, o uriașă carte cu slovele de piatră, bătute cu nestematele geniului creator al străbunilor noștri, în care, de-a pururi, cei din urmă vor putea citi un prețios capitol de mândră existență românească

[...] Oraș al culturii, cu o viață intelectuală care a dat literați în toate epocile lui, Târgoviștea este leagănul limbii românești moderne.» Da, din Târgoviște au pornit Ion Heliade-Rădulescu [...], Grigore Alexandrescu, poetul care mi-a încântat copilăria, împreună cu scrierile Văcăreștilor, dintre care pe Elena Văcărescu și pe mama ei le-am cunoscut la Paris, acum câteva decenii.

105 de ani de la zborul primului avion cu reacție din lume, construit și pilotat de inginerul român Henri Coandă - la 16 decembrie 1910

«Departate de pământul românesc, îl simt totuși aproape, aici, cu noi - spunea Elena Văcărescu în zilele de restriște de la Paris, din timpul celui de-al Doilea Război Mondial-, prin suferințele celui francez, și deslușesc ce înseamnă ocupația trupelor străine pentru bieții români, trăind-o aici pe cea a francezilor, zi de zi și noapte după noapte»... Ei, dar m-am adâncit în povestirile mele prins în vraja Târgoviștei și a ilustrelor ei legături istorice, păstrate ca într-o gigantică frescă cu chipuri scumpe conștiinței românești, însuși sufletului neamului nostru...».

...Retrăiesc, uneori, în neastâmpărul meu, obsesia acestui interviu cu Henri Coandă. Când l-am văzut, în sfârșit, publicat, am avut o zi fastă. Succesul a fost, se înțelege, cel scontat. Și, la o vreme, m-am hotărât, eliberat de unele „probleme” presante la ziar, să mă duc să-i mulțumesc savantului. Îl căutasem, de altfel, și la telefon.

Nu mai putea primi, mi s-a spus. Era bolnav. Și, deodată, vestea: trecuse, la rândul său, în Panteonul patriei. Și i-am mulțumit doar cu sufletul. (George Coandă - Din volumul „O cetate, o patrie, o lume. Antijurnalul unui reporter melancolic”, Editura Bibliotheca, Târgoviște, 2013).

CASA MUZEU "Henri Coandă" - un lucru firescașa se spune în DOSARUL COANDĂ, amplul documentar despre savant, pe care l-a publicat, în luna martie, Revista "Știință și Tehnică".

Autorul este dr. ing. Sorin Dinea - de la Asociația "Henri Coandă". Pe parcursul multor pagini se arată complexitatea personalității savantului despre care "puțini știu că dincolo de pasiunea lui fundamentală pentru aviație, a abordat, de-a lungul vieții, multe alte domenii științifice, astfel încât forța sa creatoare s-a materializat în domeniul construcțiilor, în domeniul artistic, în domeniul transporturilor, ecologic sau în cel medical... a fost neîndoios unul dintre cei mai mari inventatori ai lumii".

Este de înțeles de ce și-au unit forțele și condeiele reprezentanți ai Asociației „Henri Coandă”, ai Fundației Dignitas și ai revistei Știință și Tehnică, pentru a împlini dorința savantului, aceea de a se crea o „Casă a Gândirii Românești”, loc unde să fie reunite toate piesele de patrimoniu cultural lăsate de Henri Coandă... patrimoniu care acum este găzduit (firește, temporar) în mai multe locuri: Ministerul Apărării, Ministerul Culturii, Academia Română, dar și la alte entități mai mici.

ROMANIȚA ȘTENȚEL, jurnalist